

Sygn. akt V CSK 509/12

POSTANOWIENIE

Dnia 30 października 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Ministra Spraw Wewnętrznych
przeciwko S. S. E. i B. Przedsiębiorstwu Budownictwa Przemysłowego Spółce
Akcyjnej

o stwierdzenie nieważności umowy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 30 października 2013 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 24 kwietnia 2012 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie oraz postanowienie Sądu
Okręgowego w B. z dnia 17 stycznia 2012 r.**

i przekazuje temu Sądowi sprawę

**do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Minister Spraw Wewnętrznych złożył pozew o ustalenie nieważności umowy sprzedaży nieruchomości położonej w U. przy ul. O. 32 zawartej dnia 1 września 2010 r. przez pozwanego obywatela Libii – S. S. E.

Postanowieniem z dnia 17 stycznia 2012 r. Sąd Okręgowy odrzucił pozew na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c., wskazując w pisemnych motywach tego rozstrzygnięcia, że Minister Spraw Wewnętrznych chociaż należy do grupy podmiotów wymienionych w ustawie o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców, to jednak nie ma zdolności sądowej, bowiem zgodnie z art. 149 Konstytucji RP ministrowie kierują określonymi działaniami administracji rządowej lub wypełniają zadania wyznaczone przez Prezesa Rady Ministrów. Sąd Okręgowy podkreślił, że ani Konstytucja RP ani inne ustawy nie przyznają Ministrowi Spraw Wewnętrznych osobowości prawnej.

Powód wniósł zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego domagając się jego uchylenia w całości, argumentując przy tym z powołaniem się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2009 r. (III CZP 85/09), że art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (Dz. U. z 2004 r. dalej wymieniana jako u.n.n.c.), kreuje samodzielną szczególną zdolność sądową i legitymację procesową podmiotów w nim wymienionych.

Postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2012 r. Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie. Sąd Apelacyjny podkreślił, że art. 6 u.n.n.c.p.c. pomimo, iż jest źródłem powództwa określonego w tym przepisie, to jednak nie reguluje kwestii proceduralnych, które wynikają z kodeksu postępowania cywilnego. Sąd Apelacyjny zważył dalej, że choć rzeczą sądu jest ustalenie właściwego *statio fisci* Skarbu Państwa, to obowiązek ten powstaje w chwili gdy podmiot określi stronę postępowania jako Skarb Państwa bez wskazania lub z błędnym wskazaniem *statio fisci* co w rozpoznawanej sprawie nie miało miejsca. Odnosząc się do powołanego w zażaleniu orzeczenia Sądu

Najwyższego, Sąd Apelacyjny podkreślił, że orzeczenie to dotyczyło innej kwestii – braku konieczności wykazywania interesu prawnego.

Powód złożył skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Apelacyjnego. Oparł ją na drugiej podstawie kasacyjnej i domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia. Skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy, a to zastosowanie art. 189 k.p.c. oraz naruszenie art. 6 ust. 2 u.n.n.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 u.n.n.c., w razie nabycia nieruchomości wbrew przepisom ustawy, o nieważności nabycia orzeka sąd także na żądanie, właściwego ze względu na miejsce położenia nieruchomości, wójta (burmistrza, prezydenta miasta), starosty, marszałka województwa lub wojewody albo na żądanie ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Przepis ten w sposób szczególny, odmienny od kodeksu postępowania cywilnego reguluje dwie kwestie, a mianowicie krąg podmiotów legitymowanych do złożenia określonego w tym przepisie żądania oraz wyłącza konieczność wykazywania interesu prawnego jako materialnoprawnej przesłanki powództwa o ustalenie opartego na podstawie art. 189 k.p.c.

Według ugruntowanego w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowiska art. 6 ust. 2 u.n.n.c. kreuje samodzielną, szczególną zdolność sądową i legitymację procesową podmiotów w nim wymienionych, nie mających osobowości prawnej, ani zdolności sądowej. Wniesienie pozwu z żądaniem stwierdzenia nieważności wchodzi w zakres czynności władczych leżących w kompetencji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. W konsekwencji do wniesienia powództwa na tej podstawie legitymowany jest Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, a nie Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Analizowany przepis ustawy przesądza też, że podmioty w nim wymienione mają interes prawny determinowany potrzebą ochrony sfery publicznoprawnej (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2008 r.,

III CZP 53/08, publ. w OSNC 2009/7-8/98, Biul.SN 2008/6/10, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2013 r., IV CSK 313/12, niepubl.).

Jednocześnie wymaga podkreślenia, że art. 6 ust. 2 u.n.n.c. nie ogranicza katalogu podmiotów uprawnionych do powoływania się na wadliwość nabycia nieruchomości. Inne podmioty – poza wymienionymi w art. 6 ust. 2 u.n.n.c. – mogą wnieść pozew na podstawie art. 189 k.p.c. ale wytoczenie powództwa musi zawsze wiązać się z wykazaniem istnienia indywidualnego interesu prawnego w dochodzeniu tego żądania. Obowiązek wykazania obiektywnej potrzeby ochrony własnej sfery prawnej, bez przewidzianej w art. 6 ust. 2 u.n.n.c. możliwości powoływania się na interes publiczny, dotyczy także Skarbu Państwa, który na podstawie ogólnych zasad może wnieść pozew o ustalenie nieważności umowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2012 r., III CSK 247/11, niepubl.).

Ponieważ sądy obu instancji bezpodstawnie uznały, iż występujący z powództwem o stwierdzenie nieważności umowy Minister Spraw Wewnętrznych nie ma zdolności sądowej, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia. Na podstawie art. 398²¹ k.p.c. oraz art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 108 § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy pozostawił rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego Sądowi Okręgowemu.